

بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

طالبان

■ محمد طاہر رفیعی

سرشناسه:	رفیعی، محمدطاهر، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور:	طالبان/ محمدطاهر رفیعی؛ زیر نظر مهدی فرمانیان؛ ویراستار زینب صالحی؛ [برای] موسسه مطالعات بنیان دینی، اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب.
مشخصات نشر:	قم: موسسه دارالاعلام لمدرسة اهل البيت عليهم السلام، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری:	۷۰ ص.؛ ۹/۵ × ۱۹/۵ س.م.
فروست:	جریان شناسی سلفی گری معاصر؛ ۸.
شابک:	978-600-7667-42-2 : ۹۷۸-۶۰۰-۴۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی:	دوره: 3-9-94805-600-978
یادداشت:	فیبا کتابنامه.
موضوع:	گروه طالبان
موضوع:	افغانستان -- تاریخ -- ۱۳۶۸ -- جنبش ها و قیام ها
شناسه افزوده:	موسسه مطالعات بنیان دینی (اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب)
رده بندی کنگره:	DS۳۷۱/۳/۷ط۲ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی:	۹۵۸/۱۰۴۶
شماره کتابشناسی ملی:	۴۲۱۳۷۹۷

انتشارات دارالاعلام لمدرسة اهل البيت عليهم السلام

قم، خیابان فاطمی، کوچه ۲، فرعی اول، پلاک ۳۱.
تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۷۲۹

موسسه مطالعات بنیان دینی

(اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب)
قم، بلوار شهید احمد کریمی، کوچه ۲۱، پلاک ۱۶
تلفن: ۰۲۵-۳۲۷۰۷۰۰۹، ۰۹۱۰۱۱۳۵۹۵

طالبان

تألیف:	محمد طاهر رفیعی
زیرنظر:	دکتر مهدی فرمانیان
ناشر:	دارالاعلام لمدرسة اهل البيت عليهم السلام
ویراستار:	زینب صالحی
صفحه آرا:	محبوب محسنی
طراح جلد:	جواد فراتی
چاپ و صحافی:	سلیمان زاده
تیراژ:	۵۰۰۰ جلد
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۵
قیمت:	۴۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۶۶۷-۴۲-۲

دیباچه

با توجه به تحولات منطقه و رشد و گسترش سلفی‌گری و جریان‌های تکفیری، موسسه مطالعات بنیان دینی با هدف ارائه تحقیقات کاربردی و راهبردی، طرح کتابچه‌های مختصر و علمی در زمینه سلفی‌گری را به موسسه دارالاعلام پیشنهاد داد. موسسه دارالاعلام لمدرسة اهل البيت عليه السلام، با اشراف حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی - دام ظلّه الوارف - با هدف سلفی‌پژوهی و وهابیت‌شناسی و نقد آرا و افکار آنها، در سال ۱۳۸۹ تأسیس شد و با برگزاری دوره آموزشی - پژوهشی جریان‌شناسی سلفی‌گری و نقد وهابیت، به تربیت محقق در این زمینه پرداخت. در کنار تربیت متخصص، انتشار دوفصل‌نامه سلفی‌پژوهی و فصل‌نامه سراج منیر (مجله تخصصی نقد وهابیت) از مهم‌ترین اقدامات مؤسسه است که تاکنون، هجده شماره از آن انتشار یافته و مورد استقبال مراجع، استادان و محققان قرار گرفته است. راه‌اندازی سایت وهابیت‌شناسی، انتشار آثاری در تبیین و نقد افکار سلفیه و ایجاد کتابخانه تخصصی، از دیگر فعالیت‌های این مؤسسه است.

در این زمینه، کمبود پژوهش‌های متقن، علمی و مختصر در شناخت و تحلیل جریان‌های سلفی معاصر وجود دارد؛ در حالی که اطلاع از وضعیت فعلی این جریان‌ها و ربط و نسبت آنها با دیگر گروه‌ها و

مذاهب گوناگون، از احتیاجات مبرم مراکز علمی و فرهنگی کشور است؛ به همین علت، مؤسسه دارالاعلام که مؤسسه‌ای تخصصی و حوزوی است و از استادان مجرب و پژوهشگران متخصص در زمینه سلفی پژوهی و نقد وهابیت برخوردار است، طرح مؤسسه مطالعات بنیان دینی را پذیرفت و مقرر گردید که به صورت مشترک این کتابچه‌ها انتشار یابد. این دو مؤسسه وظیفه خود می‌دانند که خلأ این پژوهش‌ها را پر کنند و در این زمینه، یاریگر مؤسسات و مراکز فرهنگی و علمی کشور باشند.

با توجه به مطالب بیان‌شده، مؤسسه طرح کتابچه‌های پالتویی را در زمینه شناخت و تحلیل جریان‌های سلفی و تکفیری معاصر، در دستور کار قرار داد و با یاری گرفتن از استادان و پژوهشگران خود و مؤسسه مطالعات بنیان دینی، به انتشار چهارده کتابچه در معرفی و تحلیل جریان‌های سلفی معاصر اقدام کرد.

چهارده موضوع مورد تحقیق در زمینه جریان‌شناسی سلفی‌گری معاصر عبارتند از:

۱. تاریخ تفکر سلفی‌گری؛
۲. ابن تیمیه، مؤسس مکتب سلفیه؛
۳. وهابیت، تاریخ و افکار؛
۴. جریان سلفی - زیدی؛
۵. دیوبندیه؛
۶. جماعة التبلیغ؛
۷. سپاه صحابه و لشکر جهنگوی؛
۸. طالبان؛

۹. اخوان المسلمین؛

۱۰. سلفیة جهادی؛

۱۱. افغان العرب؛

۱۲. القاعده؛

۱۳. داعش؛

۱۴. تأثیر افراط‌گری شیعه بر گسترش سلفی‌گری.

بیشتر نویسندگان از محققان مؤسسه دارالاعلام هستند که با گذراندن دوره پژوهشی دوساله نقد وهابیت در مؤسسه، اکنون توانایی تبلیغ، تدریس و تحقیق در زمینه سلفی پژوهی و نقد وهابیت را دارند و این تحقیق حاصل زحمات این عزیزان است.

در پایان از حجت الاسلام والمسلمین دکتر مهدی فرمانیان، رئیس محترم مؤسسه مطالعات بنیان دینی (اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب) که راهنمایی و ویرایش علمی این مجموعه را نیز به عهده داشتند، صمیمانه قدردانی می‌کنیم.

مهدی مکارم شیرازی

ریاست مؤسسه

دارالاعلام لمدرسة اهل البيت (علیهم السلام)

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۳	ملا محمد عمر، رهبر طالبان
۱۷	چگونگی ظهور طالبان در قندهار
۱۹	تصرف قندهار و تقویت جایگاه طالبان
۲۱	فرآیند تسلط طالبان بر سایر مناطق
۲۴	انتخاب امیرالمؤمنین و اعلان امارت طالبان
۲۵	شهادت عبدالعلی مزاری رهبر شیعیان افغانستان توسط طالبان
۲۵	حرکت به سوی کابل
۳۵	سیستم حکومتی طالبان
۳۵	الف. مجلس شورای عالی
۳۶	ب. شورا یا کابینه موقت
۳۸	ج. مجلس وزرا
۳۸	د. دارالفتوای مرکزی
۳۹	ه. شورای نظامی
۳۹	قوانین طالبان
۴۴	طالبان و آموزش
۴۵	طالبان و شیعیان
۴۹	رویکرد مذهبی طالبان
۵۱	طالبان و دیوبندیه
۵۳	طالبان و سلفیت وهابی
۵۳	رابطه طالبان با اخوان المسلمین و جماعت اسلامی مودودی
۵۴	رابطه طالبان با القاعده
۵۵	جهاد و ترور از نگاه رهبران طالبان
۵۷	گروه‌های طالبان در گذشته و حال
۶۲	طالبان و پاکستان
۶۵	خاتمه
۶۸	منابع

مقدمه

پس از شکست شوروی در تجاوز به افغانستان، احزاب جهادی موفق شدند در سال ۱۳۷۱ ه.ش.، حکومت کمونیستی دکتر نجیب‌الله را ساقط کنند و حکومت موقت تشکیل دهند.^۱ شش ماه اول، صبغت‌الله مجددی، ریاست دولت موقت را به عهده داشت و برهان‌الدین ربانی ریاست شش ماه دوم را به عهده گرفت؛ اما با کناررفتن برهان‌الدین ربانی از قدرت و نادیده گرفتن حقوق احزاب دیگر، اختلافات جدی میان احزاب جهادی و جنگ‌های داخلی ویرانگر و خونین در کابل و سپس شهرهای دیگر شروع شد. در اثر این درگیری‌ها، کشور به حوزه‌های جغرافیایی جدا از هم میان احزاب تقسیم شد، به گونه‌ای که هر حزب و فرمانده با تسلط بر منطقه‌ای خاص و حکومت بر آن، حاکم بلامنازع آنجا به شمار می‌آمد و این امر هر روز باعث بی‌ثباتی و ناامنی بیشتر، افزایش تلفات غیرنظامیان و گسترش فقر و بدبختی مردم افغانستان می‌شد. مردم برای حل بحران پیوسته منتظر ناجی بودند و برایشان فرقی نمی‌کرد که چه کسی و از کجا برای نجات آنها وارد عمل می‌شود. اینجا بود که زمینه برای ظهور و پیشرفت طالبان فراهم شد.

طالبان کسانی بودند که با زندگی در نظام قبیله‌ای و تحصیل در مدارس مذهبی دیوبندیه افغانستان و پاکستان رشد و نمو یافته بودند. در این میان، مدارس جمعیت علمای اسلام به رهبری مولانا فضل‌الرحمن و مدرسه دارالعلوم حقانی و مولانا سمیع‌الحق نقش بیشتری در تربیت طلاب افغانی به عهده داشت.

در سال ۱۳۷۳ ه. ش. (۱۹۹۴ م.) در فرآیند جنگ‌های داخلی، گروهی به نام طالبان در منطقه استراتژیک قندهار، وارد میدان شدند؛ در حالی که نیروهایشان در یک دست قرآن و در دست دیگر اسلحه داشتند و هر جا می‌رسیدند قرآن را برای پذیرش صلح و تسلیم و اسلحه را برای جنگ در صورت مخالفت با صلح، نشان می‌دادند. در نتیجه، این گروه به کمک حامیان خارجی و با استفاده از اوضاع آشفتۀ داخلی، توانستند در مدت دو سال با تصرف استان‌های مهم، همانند قندهار، هلمند، زابل، غزنی، لوگر، هرات و غیره، حکومت برهان‌الدین ربانی در کابل را در سال ۱۳۷۵ ه. ش. (۱۹۹۶ م.) ساقط کنند که در نهایت فقط بخشی از مناطق شمال در اختیار احزاب مخالف باقی ماند. در این فرآیند حکومت طالبان نیز با عنوان «امارت اسلامی افغانستان» به رهبری «ملا محمد عمر» رسماً تشکیل شد.

سران طالبان پیروزی‌های خود را نتیجه امدادهای غیبی می‌دانستند که به رهبرشان از طریق خواب القا می‌شد.^۱ ولی آنچه مسلم است اینکه بدون پشتوانه‌های داخلی و خارجی، رؤیاهای رهبران آن نمی‌توانست درست تعبیر شود؛ بلکه انگیزه‌های جدی‌تری در کار بود که باعث شد طالبان در مدت کوتاهی از یک گروه ۳۰ نفری، به نیرویی چند هزار

۱. احمدشاه فرزاد، افغانستان از حکومت مجاهدین تا سقوط طالبان، ص ۴۰۹.

نفری ارتقا یابند و تا اواخر سال ۱۹۹۶ م.، جنگجویان آن به حدود ۳۰ تا ۳۵ هزار جنگجو افزایش یابد. آن هم با سیستمی کارآمد و ساختار نظامی منظم و مجهز به زره پوش و توپخانه، نیروی هوایی، شبکه ارتباطی قوی و سیستم اطلاعاتی پیشرفته‌ای که احزاب دیگر با وجود سابقه طولانی، از بسیاری از آن امکانات محروم بودند.^۱

نوشتار حاضر فقط گزارشی اجمالی از فرآیند شکل‌گیری طالبان، خاستگاه‌ها و منشأ فکری، برنامه‌ها و اهداف کلی و اوضاع کنونی آن به منظور شناخت کلی و در عین حال روشن از این گروه است.

ملا محمد عمر، رهبر طالبان

ملا محمد عمر، رهبر طالبان در سال ۱۳۳۸ ه.ش. (۱۹۵۹ م.) در قریه نوده، ولایت ارزگان، به دنیا آمد و همان جا به تحصیل علوم دینی پرداخت. در نوزده سالگی (۱۳۵۶ ه.ش. / ۱۹۷۷ م.)، به عنوان مآلای روستا تعیین شد و در آنجا مدرسه‌ای دینی افتتاح کرد. با تجاوز ارتش شوروی به افغانستان ملا عمر به مجاهدین پیوست و در تنظیم حرکت انقلاب اسلامی مولوی محمد نبی به عنوان معاون فرمانده فیض‌الله آخوندزاده مشغول جهاد شد که چشم راست خود را در همین دوران از دست داد. او در این مدت دو بار برای آوردن اسلحه به پاکستان رفت، ولی در مرتبه دوم، به جامعة العلوم اسلامی محمد یوسف بنوری علاقه‌مند، و مدتی در آنجا مشغول تحصیل شد. وی پس از فراغت از تحصیل به مکان سابق بازگشت و در سال ۱۹۹۴ با همکاری برخی طلاب، گروه طالبان را تأسیس کرد.^۲ او حدود پنج سال حکومت طالبان

۱. همان، ص ۱۵۹.

۲. محمد حسن کاکت، سفری به وطن، طالبان و بنیادگرایی اسلامی، ترجمه: سلطان احمد

بهین، ص ۱۲۰.

